

Het symposium "The Dawn of the Quaternary"

Thijs van Kolfschoten

THE DAWN OF THE QUATERNARY

16 - 21 June 1996

Kerkrade - The Netherlands

Van 16 t/m 21 juni 1996 vond in het congrescentrum Rolduc te Kerkrade het symposium met de titel "The Dawn of the Quaternary" - het ochtendgloren van het Kwartair - plaats. Het symposium was georganiseerd door de INQUA-Subcommission for European Quaternary Stratigraphy (SEQS), de European Quaternary Mammal Research Association (EuroMam), de Rijks Geologische Dienst, de Faculteit der Pre- en Protohistorie van de Rijksuniversiteit Leiden en de INQUA-commissie Nederland. Aan het symposium en de aansluitende excursies namen in totaal 110 wetenschappers afkomstig uit 19 verschillende landen deel. Dankzij de financiële bijdrage van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, de faculteit der Pre- en Protohistorie van de Rijksuniversiteit Leiden, de International Science Foundation, het Instituut voor Aardwetenschappen van de Universiteit Utrecht, de INQUA, de gemeente Heerlen en de bedrijven ENCI Nederland BV, Sanders en Geraedts BV, Rheinbraun en CSU Total Care Eindhoven konden in totaal 18 deelnemers, afkomstig uit Oost-Europa en de voormalige Sovjet-Unie financieel ondersteund worden. Hun deelname aan het symposium heeft bijgedragen aan het succes van de bijeenkomst.

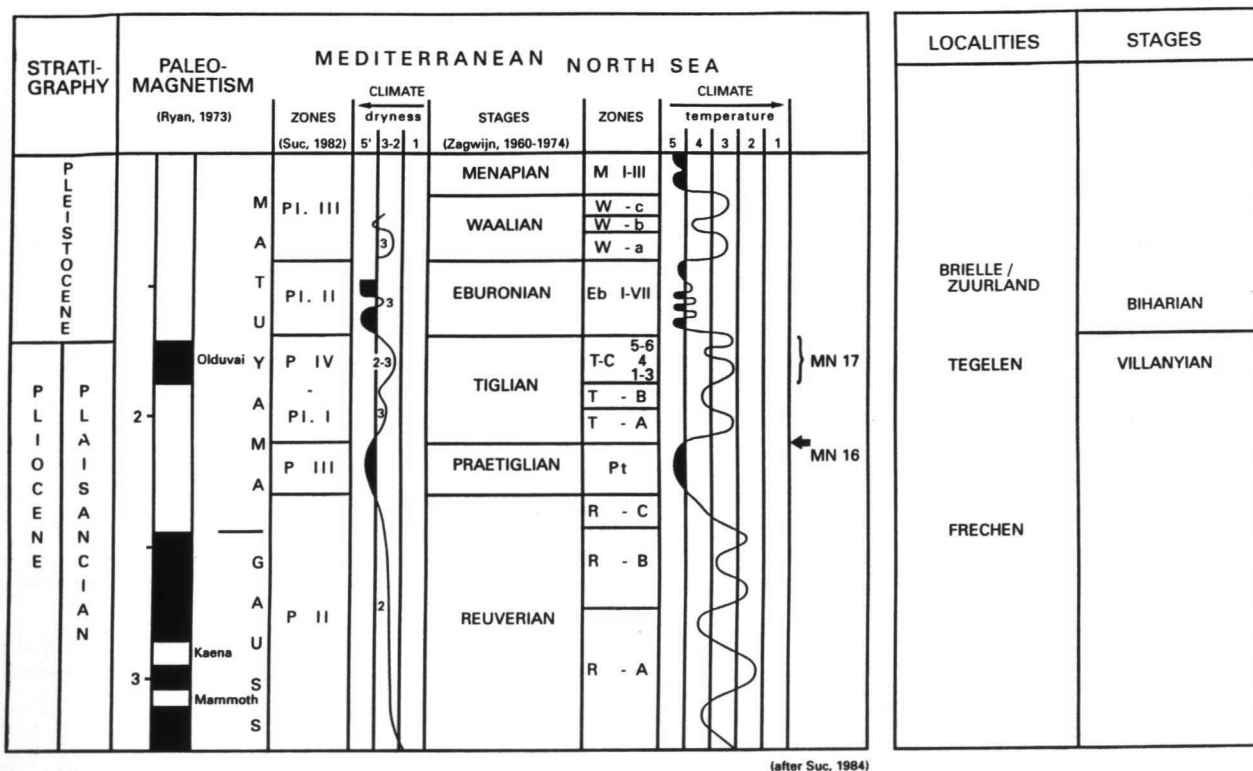
Het symposium begon met een openingsrede van Prof. dr. W.H. Zagwijn waarin de historie van het onderzoek in het gebied rond Tegelen en Reuver centraal stond. Al bijna een eeuw wordt er in het Nederlands-Duitse grensgebied onderzoek verricht en wordt er over de Plio-Pleistoceen grens gedebatteerd. Vele beroemde namen passeerden de revue: o.a. Eugène Dubois, Clement and Eleanor Reid, Pater J.J.A. Bernsen, Antje Schreuder, I.M. van der Vlerk, F. Florschütz en G. Kortebout van der Sluijs. Al deze wetenschappers hebben de geologie in het gebied rond Tegelen onderzocht en/of materiaal uit de verschillende kleigroeves bestudeerd. De resultaten zijn in tientallen publicaties

vastgelegd. T. Meijer (R.G.D.) heeft ter gelegenheid van het symposium een lijst met 408 relevante publicaties over de Pliocene en Vroeg Pleistocene afzettingen in Nederland en aangrenzende gebieden in België en Duitsland samengesteld.

We weten dus veel over de flora en fauna van het Tiglien en de klimaatschommelingen tijdens het Praetiglien en het Tiglien. Toch was er nog ruimte voor nieuwe ontdekkingen zoals bleek uit de voordrachten van Wim Westerhoff en Piet Cleveringa. Nieuwe ontsluitingen in de groeve Maalbeek zijn onderzocht en er is gebleken dat de klei van Maalbeek, waarin de kies van de mastodont *Anancus arvernensis* is aangetroffen, ouder is dan de fauna van Russel-Tiglia en niet jonger zoals voorheen werd gedacht. KORTENHOUT VAN DER SLUIJS (1960) had als eerste al zijn twijfels over de juiste ouderdom van de kies geuit. Later werd hij ondersteund door o.a. AZZAROLLI *et al.*, 1988. Toch waren er goede redenen om aan te nemen dat de kies relatief jong was. De tapirresten, die niet ver van de Mastodont kies waren gevonden, waren zeker ouder; maar hoe oud? Wim Westerhoff en Piet Cleveringa toonden aan dat de mastodont kies uit het Tiglien B stamt en de tapirkiezen uit het Tiglien A of het begin van Tiglien B (fig. 1).

Alexey Tesakov (Moskou) presenteerde de resultaten van zijn onderzoek aan de knaagdieren uit de Tegelen klei van Russel-Tiglia. Een onderzoek dat geleid heeft tot een aanpassing van de faunalijs van Tegelen. Door deze nieuwe gegevens is een probleem opgelost en hebben we een beter inzicht gekregen in de faunaontwikkeling in Zuidoost-Nederland tijdens het Tiglien.

In de vele voordrachten die volgden werden de gegevens uit andere regio's gepresenteerd. Na het aangrenzende Duitse bruinkoolgebied volgden de Oosterschelde, de Noordzee, East Anglia (Engeland) en Groenland. Sven Funder (Kopenhagen) deed verslag

(after Suc, 1984)

Fig. 1: Stratigrafisch overzicht van de Plio-Pleistoceen grens.

Fig. 1: Stratigraphy of the Pliocene-Pleistocene boundary.

van zijn onderzoek op Groenland en liet zien dat er 2,44 My geleden bomen groeiden in het meest noordelijke deel van Groenland, 1000 km ten noorden van de huidige boomgrens.

De lezingen van de tweede dag voerden de toehoorders langs Plio- en Pleistocene afzettingen, flora en fauna uit het oostelijk deel van Duitsland, Polen, Litouwen, Sibirië, het westelijk deel van Transbaikalia, via de Russische laagvlakte en het Dongebied naar de Oekraïne. De derde dag begon met lezingen over Turkije, Italië, Frankrijk, Spanje en Noord-Afrika en eindigde met drie plenaire discussies. Tijdens de eerste stonden de geologische en paleobotanische ontwikkelingen tijdens het Laat Pliocene en het Vroeg Pleistoceen centraal. De tweede discussie ging over de faunaveranderingen en met name die van de zoogdieren. Als laatste werd gedebatteerd over de positie van de Plio-Pleistoceen grens, een actueel topic onder de stratigrafen die zich met het Kwartair en het Laat Neogeen bezighouden.

Naast de lezingen was er een zeer omvangrijke posterpresentatie, waar informatie over zeer verschillende onderwerpen werd gepresenteerd. In de posterruimte waren bovendien vitrines ingericht met fossiel materiaal uit de groeves rond Tegelen.

Het symposium werd afgesloten met twee dagen excursie. De eerste, regenachtige dag voer langs de groeves Öbel, Hoher Stahl, Maalbeek en Laumans. Tijdens de bezoeken was er voldoende ruimte om over de verschil-

lende inzichten te discussiëren. De tweede dag werd er een bezoek gebracht aan de bruinkoolgroeve Hambach. In deze groeve zijn afzettingen uit het Laat Pliocene en het Vroeg Pleistoceen op grote schaal ontsloten.

De proceedings van het symposium, met daarin een selectie van de gepresenteerde verhalen, zal volgend jaar verschijnen in de Mededelingen van de Rijks Geologische Dienst.

Literatuur:

AZZAROLI, A., C. DE GUILI, G. FICCARELLI and D. TORRE, 1988. Late Pliocene to early mid-Pleistocene mammals in Eurasia faunal succession and dispersal events. *Palaeogeogr. Palaeoclimatol. Palaeoecol.* 66, 77-100.

KORTENBOUT VAN DER SLUIJS, G., 1960. The fossil tapir of Maalbeek, Netherlands. *Publ. Nat. Hist. Gen. Limburg* 12, 12-18.

Adres van de auteur:

Thijs van Kolfschoten
Rijksuniversiteit Leiden
Faculteit der Pre- en Protohistorie
Postbus 9515
2300 RA Leiden